

Toespraak van mevrouw Christine Defraigne, Voorzitster van de Senaat, ter gelegenheid van de Internationale Herdenkingsdag voor de Slachtoffers van de Holocaust

Beste collega's,

Exact tweeënzeventig jaar geleden, op 27 januari 1945, bevrijdde het Sovjetleger het kamp van Auschwitz-Birkenau, dat de Duitse nazi-bezetter in mei 1940 in Polen had opgericht.

Auschwitz was het grootste concentratiekampcomplex. Het was zowel een concentratiekamp als, vanaf 1942, een uitroeiingskamp. Het symboliseert de massamoorden van de nazi's, in het bijzonder de Shoah, waarbij bijna zes miljoen Joden vermoord werden, louter wegens hun identiteit. Om dezelfde reden werden ook Roma uitgeroeid. Ook gehandicapten, homoseksuelen en politieke verzetslieden werden vervolgd, gedeporteerd, vermoord.

In vijf jaar tijd stierven in Auschwitz meer dan één miljoen honderdduizend mannen, vrouwen en kinderen, waaronder negenhonderdduizend kort nadat ze uit de trein stapten die hen had gedeporteerd. Negentig percent onder hen waren Joden. Zij werden vermoord in de gaskamers of met een vuurwapen. Anderen stierven door ziekten, ondervoeding of zogenaamde medische experimenten.

In België hebben de nazi's tussen 4 augustus 1942 en 31 juli 1944 vanuit de Kazerne Dossin in Mechelen 25 484 Joden en 352 Zigeuners in achtentwintig treinkonvoeien gedeporteerd. In totaal werden ongeveer dertigduizend Joden tijdens de Tweede Wereldoorlog vanuit België gedeporteerd, de helft van de gemeenschap die in België verbleef. Bijna allemaal stierven zij in de kampen van het Duitse nationaal-socialistische moorddadige regime. De cijfers en statistieken mogen ons nooit doen vergeten dat het ging om individuele mannen, vrouwen en kinderen, die een familie hadden, een vader, een moeder, zonen en dochters, dromen, hoop op een toekomst. Het recht om te leven werd hen ontzegd.

De Shoah is een ongeziene misdaad, een scharniermoment in de geschiedenis dat de manier waarop de wereld omgaat met daden van genocide fundamenteel heeft veranderd. In dit opzicht levert hij belangrijke inzichten die kunnen voorkomen dat dergelijke gebeurtenissen zich herhalen.

Opdat die lessen voor altijd in het geheugen van de Mensheid gegrift blijven, nam de Zweedse Eerste Minister Göran Persson in 1998 het initiatief om de Actiegroep voor internationale samenwerking voor onderzoek over de Shoah, beter bekend onder de Engelse benaming *Task Force*, op te richten. Die groep werd in januari 2000 op het Stockholm International Forum geconsolideerd door de goedkeuring van de Verklaring, die de basis is voor de onderzoekswerkzaamheden, de onderwijsprojecten en vele andere acties.

De *Task Force* veranderde in december 2012 in Luik, onder Belgisch voorzitterschap, in de *Alliance internationale pour la Mémoire de la Shoah* of de *International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA)*. De basisdoelstellingen, zijnde onderwijs, gedachtenis en onderzoek met betrekking tot de Shoah, zijn uiteraard niet veranderd.

De IHRA, die vandaag 31 lidstaten en 11 waarnemende landen omvat, is een internationale organisatie die uniek is in haar soort, aangezien de nationale delegaties uit regeringsvertegenwoordigers en uit niet-gouvernementele specialisten van de Shoah bestaan : academici, leidinggevendenden van musea en onderzoekers.

België trad tot de *International Holocaust Remembrance Alliance* toe op 15 november 2005. En reeds in december 2004, dus nog voor de Verenigde Naties 27 januari uitriepen tot « Internationale herdenkingsdag voor de slachtoffers van de Shoah », riep de Belgische regering die dag uit tot « Dag ter herdenking van de door nazi-Duitsland gepleegde genocide ».

Door lessen te trekken uit de ervaringen van de andere IHRA-lidstaten en steunend op de best practices, bevorderen de federale Staat, de deelstaten en de lokale overheden geregeld de gedachtenis en het onderwijs van de Shoah. Die misdaad zonder voorgaande wordt aldus vergeleken met ander recente genocides en massale gruweldaden. De relevantie van de Shoah voor onze wereld en onze samenleving wordt voortdurend beklemtoond. De leerlingen van de drie Gemeenschappen van het land worden er opmerkzaam op gemaakt aan de hand van de disciplines geschiedenis, moedertaal, zedenleer, godsdienst of burgerschapsonderwijs. Het is immers van kapitaal belang dat de jongeren begrijpen dat het een voorrecht is te leven in een democratisch land te leven dat de vrijheden en de fundamentele rechten waarborgt.

Vrede, democratie, de mensenrechten, zijn niet vanzelfsprekend. Vooral in deze moeilijke en onzekere tijden moeten we de herinnering aan de tragische ontsporingen die zich kunnen voordoen wanneer die fundamentele waarden worden miskend, levendig houden. Daarom keurde de Senaat op 24 januari 2013 eenparig het voorstel van resolutie goed strekkende om de verantwoordelijkheid van de Belgische overheid te erkennen voor de Jodenvervolging in België tijdens de Tweede Wereldoorlog.

De goedkeuring van die resolutie lag meer bepaald in het verlengde van de conclusies uit het werk *Gewillig België* dat in september 2007 werd uitgegeven door het Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij, het Belgische kenniscentrum voor de geschiedenis van de conflicten van de 20ste eeuw. Het bevat de resultaten van het onderzoek dat op vraag van de Senaat werd uitgevoerd over de houding van de Belgische overheden tegenover de Jodenvervolging tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Beste collega's,

Artikel 2 van de Verklaring van Stockholm van 28 januari 2000 nodigt ons ook uit om ons het offer te herinneren van de mensen die hun leven hebben gewaagd om de slachtoffers van de Shoah te helpen. Vandaag wil ik dan ook hulde brengen aan de 1710 mensen die momenteel in België leven en die door Israël als *Justes entre les Nations* zijn erkend omdat zij Joden verborgen hielden tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Sta me toe af te ronden met een persoonlijke gedachte die spontaan in iemand opkomt na het lezen van een werk zoals dat van de Amerikaanse historicus Christopher Browning, *The Origins of the Final solution*: de escalatie van de gruwelijkheden tijdens de Tweede Wereldoorlog lijkt het onontkoombare gevolg te zijn van de uitsluiting, de ontmenselijking van de Joden, die al vóór de oorlog door de Duitsers werd afgekondigd.

Om een genocide voor altijd uit te sluiten, moeten wij, politieke leiders, er dus in het bijzonder op toezien dat onze samenleving zo inclusief mogelijk is zodat niemand willekeurig wordt uitgesloten. Door samen te werken met het onderwijs, zouden wij bijvoorbeeld de uitdaging moeten aangaan om elke uiting van haat, antisemitisme, onverdraagzaamheid of discriminatie te weren uit de klassieke of « sociale » media.

Ik dank u voor uw aandacht en ik stel voor een minuut stilte in acht te nemen ter nagedachtenis van de slachtoffers van de Shoah.